

Carta oberta als parlamentaris asturians

Il·lustríssimes parlamentàries i il·lustríssims parlamentaris de la *Junta General del Principado de Asturias*

En aquests moments en què estan debatent la reforma del seu estatut i que tenen dubtes o diferències quant a l'estatus de la llengua asturiana, m'ha semblat que l'opinió d'un lingüista català interessat en els drets lingüístics els podria interessar. Confio, doncs que serveixi d'alguna cosa.

Com es tracta d'una qüestió de drets lingüístics, vull emmarcar-la més generalment en allò que fa perfecta una democràcia: que tota la ciutadania gaudeixi dels mateixos drets. Altrament, no podem parlar de democràcia perfecta. Una de les simplificacions més danyoses sobre el tema és el de pensar que en democràcia tot és blanc o negre: si en un país es vota ja hi ha democràcia i si no es vota és una dictadura. Sota aquesta òptica, el règim nazi era una democràcia a diferència del règim franquista. En canvi, la majoria dels politòlegs consideren que l'exercici del vot és una condició necessària però no suficient: una democràcia ha de garantir el govern de la majoria en el respecte de les minories; a més, ha de garantir la igualtat de drets de tota la ciutadania.

Per concretar-ho, un estat pot no ser igualment democràtic per a la seva població: allà on les dones no poden votar, gaudeixen de menys democràcia que els homes, i el sufragi femení no és molt antic: França (1948), Suïza (1971), Iraq (1980), Liechtenstein (1984), Namíbia (1989), Kazakhstan (1994), i Qatar (2003) formarien part d'una llista inacabada. El mateix es podria dir quant a la privació de drets cívics per motius de raça. Però no és solament el dret de vot: són tots els drets en el seu conjunt els que configuren la qualitat democràtica de què gaudeix cada ciutadà. El grau de democràcia de què s'han beneficiat les persones amb orientacions sexuals diferents de les tolerades tradicionalment ha anat incrementant-se a mesura que noves lleis eliminaven certes limitacions, i també la llista quedaria oberta...

Pel que fa a la llengua, la Constitució espanyola del 1978 va crear dues categories de ciutadans: la primera categoria està integrada pels ciutadans que no tenen l'obligació d'aprendre una llengua diferent de la seva llengua materna i que tenen el dret d'utilitzar la seva llengua arreu de l'estat davant de qualsevol administració; la segona està integrada per la resta, que no solament tenen l'obligació de ser plurilingües sinó que tenen severes limitacions per usar la seva llengua materna a tots els nivells de l'administració, fins i tot en els territoris històrics on aquesta llengua s'ha vingut parlant secularment. La qualitat democràtica dels drets lingüístics de les ciutadanes i els ciutadans de la segona casta queda, segons la mateixa Constitució, supeditada al que estableixin els respectius estatuts d'autonomia, mandat que en alguns casos ha estat ignorat (interpretant que era opcional).

Encara que el desplegament dels estatuts de totes les autonomies va introduir diferències entre els integrants de la segona casta lingüística, el factor clarament diferencial entre ells quant al gaudi hipotètic de drets lingüístics va ser la ratificació per Espanya de la Carta Europea de Llengües Regionals o Minoritàries (CELRoM) el 2001, perquè els drets lingüístics que l'Estat espanyol va admetre per als parlants d'aquestes llengües van ser discriminats en dues categories segons si el corresponent estatut declara la llengua cooficial o es limita a proclamar la intenció de protegir-la (i ignorar totalment les llengües que ni són cooficials ni estan protegides pel seu estatut).

Traduït en drets, això vol dir que l'Estat espanyol es va comprometre el 2001, entre altres drets lingüístics, a *"preveure una educació preescolar assegurada i un ensenyament primari assegurat en les llengües regionals o minoritàries"*, *"a vetllar perquè les autoritats administratives usin les llengües regionals o minoritàries"* (sense limitar-ho a cap administració concreta), *"a assegurar la creació d'almenys una estació de ràdio i una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries"*, *"a encoratjar i/o facilitar la creació i/o el manteniment d'almenys un òrgan de*

premsa en les llengües regionals o minoritàries" en benefici dels parlants del basc, dels gallecs que viuen a Galícia (no dels altres) i dels catalanoparlants de les tres comunitats que en declaren cooficial alguna de les seves modalitats (no els de l'Aragó ni els del Carxe a Múrcia), mentre que, amb relació als drets lingüístics dels habitants de territoris en què l'Estatut es limita a declarar la protecció de la llengua pròpia, el Govern es va comprometre que "se aplicarán todas aquellas disposiciones de la Parte III de la Carta que puedan razonablemente aplicarse", que ja saben vostès que és un eufemisme per dir que no es farà res (han passat set anys i tres governs...).

Per ponderar la importància que la discriminació lingüística té en la qualitat de la democràcia de què gaudeix una persona concreta, vull recordar que, per a l'ONU, qualsevol discriminació sobre la base de les distincions que conté a l'article 2 de la seva Declaració universal de drets humans (la llengua, la raça, el color, el sexe i la religió) constitueix racisme. Doncs, que els ciutadans no gaudeixin dels mateixos drets lingüístics no és una qüestió trivial.

Resumint el que s'ha dit fins ara, els drets lingüístics que l'Estat espanyol reconeix a cada ciutadà estan regulats no solament per allò que estableix la Constitució i el seu Estatut d'autonomia, sinó també pel que el Govern central ha acceptat en ratificar la CELRoM en consonància amb l'estatus jurídic que l'Estatut atribueix a la llengua pròpia.

I aquí és on intervenen vostres senyories: se suposa que la reforma d'un estatut d'autonomia és una operació que trigarà a repetir-se; la majoria de les que s'han fet fins ara responien a processos d'harmonització –per dir-ho amb l'eufemisme que es va usar en el seu moment– i no a canvis en profunditat. L'actual, a més, és la primera des de la ratificació de la CELRoM, o sigui des que el Govern central va decidir que no reconeixeria els mateixos drets lingüístics a les llengües cooficials que a les llengües només "protegides".

Els demano simplement que es llegeixin l'instrument de ratificació espanyol de la Carta Europea de Llengües Regionals o Minoritàries (que segons l'article 96 de la Constitució forma part de l'ordenament jurídic), i pensin quines explicacions donaran als seus electors si decideixen privar-los a ells i als seus fills de tots els drets que el Govern central haurà de reconèixer-los en el moment en què l'asturià adquireixi l'estatus de cooficialitat.

Moltes gràcies pel seu temps.

El Masnou, a 21 de maig del 2008

Lluís de Yzaguirre i Maura
Universitat Pompeu Fabra